

Til KHMs styre
Fra Museumsdirektøren

Sakstype: S 24 21 Vedtakssak
Møtedato: 24.09.2021
Notatdato: 09.09.21
Saksbehandler: Håkon Glørstad

Hovedsaker for styrets arbeid for årsplansperioden 2022-2024

Bakgrunn

For planperioden 2021-2023 vedtok KHMs styre å gi følgende strategiske saker og temaer prioritet:

1. Vikingtidsmuseet - prosjekt nybygg og nye utstillinger
2. Forskningscenter Vikingtid
3. Strategisk forskningsutvikling - EU-prosjekter, HE med særskilt vekt på MSCA og ERC
4. Samlingsforvaltning
5. Utvikling av Historisk museum og Campus sentrum
6. Museets finansielle situasjon som følge av koronaepidemien og stenging av VSH

For neste årsplansperiode vil flere av disse strategiske sakene fremdeles være aktuelle, men KHMs ledelse ser behov for en justert vinkling på flere av saksfeltene som følge av arbeidet gjennom 2021 og føringene i Strategi 2030.

Til punktene over skal det også festes noen kommentarer vedrørende status:

Vikingtidsmuseet prosjekt nybygg og nye utstillinger

Prosjektet er nå i operativ fase med avklarte rammebetingelser i form av bevilgning over statsbudsjettet, finansiert basisutstilling og finansierte opplevelsespakker som allerede er godt detaljert. Prosjektet vil fortsatt kreve både innsats og oppmerksomhet fra museet og styrets side, men de strategiske rammene kan sies å være avklart. Den videre betydningen av prosjektet er imidlertid i mindre grad formulert.

Forskningscenter Vikingtid

KHMs SFF-søknad gikk ikke til runde to og museet må derfor arbeide med alternative planer for å lykkes med VTMs prosjektmål om å etablere et verdensledende forskningscenter om vikingtid tilknyttet det nye museet.

Strategisk forskningsutvikling - EU-prosjekter, HE med særskilt vekt på MSCA og ERC

Arbeidet mot Det europeiske forskningsrådets utlysninger er nå godt innarbeidet i museets operative forskningsstrategi og omfatter nå også søknader mot Horizon Europe tematiske pilarer.

Samlingsforvaltning

Flytting av samlingene fra Historisk museum til nye lokaler på Økern går omtrent som planlagt, men er noe forsinket av korona. Det arbeides videre med tematikken rundt globalt samlingsansvar både med tanke på å etablere nye portaler og policy. Det er utarbeidet planer for en videreføring av Revita og satsningen er finansiert av UiO.

Utvikling av Historisk museum og Campus sentrum

EA har revidert masterplan for eiendommer og med det også justert planene for rehabilitering av Historisk museum. Etter gjeldende plan vil ikke rehabiliteringen igangsettes for tidligst på slutten av 2020-tallet. Museet planlegger å ha fornyet alle utstillingsflater innen utgangen av 2023. En helhetlige arealløsning for KHMs virksomhet i sentrum er også behandlet i Masterplanen, men KHM ser en strategisk utfordring for hvordan denne saken skal vinkles mot politisk ledelse. Det åpnes for en samlokalisering av KHMs aktivitet på Økern med virksomheten i sentrum, hvilket innebærer at museets magasin-, laboratorie- og kontorbehov løses i sentrum. Tidshorisontene for å etablere en ny løsning for KHM i sentrum er kort, hvilket gjør saken ekstra krevende. Masterplanen åpner for framtidig bruk av Nasjonalgalleriet på bestemte vilkår.

Museets finansielle situasjon som følge av koronaepidemien og stenging av Vikingskipshuset (VSH)

Finansiering av inntektsbortfallet som følge av stengingen av VSH den 1. oktober 2021 er løst. Museet er fortsatt i løsningsorientert dialog med UiO om kompensasjonsordningen for tap i forbindelse med korona-nedstengning. Museets videre drift ser dermed ut til å være sikret på en god måte. Innfrielse av de høye ambisjonene for besøkstall på HM vil gi museet et større strategisk handlingsrom og gir dermed en ekstra motivasjon for å lykkes som publikumsattraksjon. Det samlede programmet i museet vil være avgjørende for å nå målet.

Utstillingsprosjektet på VTM er sikret gjennom egenfinansiering, bidrag fra UiO og gaver fra Eilif Holte og Sparebankstiftelsen.

Hovedsaker for styrets arbeid og overordnede strategiske prioriteringer i perioden 2022-2024

Gitt status på punktene over, mener KHMs ledelse at følgende hovedsaker peker seg ut for neste årsplansperiode:

1. Hvordan gjøre VTM til et flaggskip for UiO der hele Universitetet tar eierskap til prosjektet og bygget?
2. Hvordan skal museet arbeide optimalt med forvaltningen av samlingene i årene som kommer?
3. Hvordan skal S2030s faglige programmer brukes strategisk i museets arbeid?
4. Hvordan skal KHM definere sin rolle og relasjon til aktuelle samarbeidsinstitusjoner?
5. Hvordan arbeide strategisk med utstillingsprogram og sideprogrammer på HM og alternativ visningssteder?
6. Hvordan arbeide strategisk for å kunne realisere en tolokasjonsmodell med Bygdøy og Sentrum som noder?
7. Hvordan skal museet arbeide med fordeling, kompetanse og rekruttering som ett museum?

I det følgende skal det festes noen kommentarer til de syv punktene:

Hvordan gjøre VTM til et flaggskip for UiO der hele Universitetet tar eierskap til prosjektet og bygget?

Museumsbygget er sikret finansielt. Det er også utstillingene. Utstillingene profilerer VTM først og fremst som et arkeologisk museum. Vikingtiden mobiliserer og fascinerer imidlertid forskere fra langt flere fagfelt enn arkeologi, både på museet og på UiO. Hvordan skal disse forskningsmiljøene trekkes inn i det videre arbeidet med museet på en slik måte at museet blir en kontaktflate og formidlingskanal for en vid fagkrets?

Hvordan kan videre bygget og anlegget brukes strategisk i universitetslivet for å profilere UiO på en god måte? Hvordan kan museet fungere som en kommunikasjons- og samarbeidsflate med et større samfunnsnivå? Dette er sentrale strategiske spørsmål for museet i årene som kommer.

Hvordan skal museet arbeide optimalt med forvaltningen av samlingene i årene som kommer?

På enkelte områder er samlingstilveksten svært stor og ressurskrevende. Hvordan skal og bør museet arbeide politisk og museumsfaglig for å håndtere dette på best mulig måte?

Museets samlinger skal gjøres tilgjengelig globalt. Det er allerede etablert portaler for å tilgjengeliggjøre deler av samlingene for et internasjonalt publikum, men hvordan skal det prioriteres videre? Hvordan skal museet håndtere og kommunisere samlingshistorikk i relasjon til pågående politiske prosesser som tar for seg historierevisjon, oppgjør med kolonialismen, urfolksrettigheter og merkantilisering av kulturarven?

Samlingene skal forvaltes både fysisk og digitalt. Hva er de beste strategiske valgene i dette arbeidet?

Hvordan skal S2030s faglige programmer brukes strategisk i museets arbeid?

Strategisk bruk av faglige programmer er løftet fram som et viktig verktøy i KHMs S2030. Museet har våren og sommeren 2021 ført en bred diskusjon om hvordan slike skal brukes og hvilke områder som egner seg for et slikt strategisk verktøy. Basert på dette ønsker ledergruppen å gå videre med følgende piloter i neste årsplansperiode:

Vikingtid. Det ligger en klar bestilling fra KD at det nye museet på Bygdøy skal være et verdensledende forskningssenter på vikingtid. KHM kom ikke videre med planene om SFF på dette området, men gjennom prosessen er det allerede gjort et stort arbeid som museet bør dra veksler på videre. Et program kan også etablere koblinger mellom forskningen og forvaltningen av museets vikingtidsamlinger og VTM som publikumsattraksjon. Et bredere eierskap til museet (pkt 1) kan også tematiseres strategisk i programmet.

Folkeforskning. Skattejakt med metallsøkere har skapt en formidabel tilvekst i museets jernaldersamlinger. Sentrale spørsmål er hvordan museet skal optimalisere forskningsverdien av dette arbeidet og hvordan håndtere tilveksten rent forvaltningsmessig. Museets samlinger kan være en kilde til kunnskap og læring globalt. Hvordan tilrettelegge for dette, hvordan høste vitenskapelige frukter av dette arbeidet?

Kulturarvkriminalitet. Kulturarvkriminalitet vies økt oppmerksomhet globalt men er også et økende problem nasjonalt og internasjonalt. Hvordan skal museet arbeide strategisk mot denne typen kriminalitet? Hvordan skal man sikre kulturarven for framtiden på vegne av fellesskapet?

Middelalder. Det er stor interesse rundt museets middelaldersamling og forskningsmiljøet rundt middelalder er også KHMs mest varierte. En profilering av middelaldersamlingene kan ha stor betydning for UiO:Sentrum og bruk av Nasjonalgalleriet. Til sist, men ikke minst, er det behov for tydeligere tenkning rundt kulturminneforvaltningen av middelalderarven. Disse forholdene kan med fordel sammenstilles i et faglig program.

Hvordan skal KHM definere sin rolle og relasjon til aktuelle samarbeidsinstitusjoner?

Museumsmeldingen og KHMs S2030 gir klare føringer for økt samarbeid mellom museene og mellom museet og øvrige institusjoner både på UiO og i samfunnet for øvrig. Hvordan skal dette løses strategisk og praktisk?

Hvordan arbeide strategisk med utstillingsprogram og sideprogrammer på HM og alternativt visningssteder?

I kommende årsplansperiode vil HM være KHMs hovedvisningssted. Hvordan skal museet arbeide strategisk for å nå målet om årlig besøk på 250 000 personer?

Det er gjort strategiske valg med hensyn til utstillinger og utstillingsflater i museets ulike etasjer. Hvordan optimalisere samspillet mellom disse med tanke på en attraktiv publikumsopplevelse?

Andre sentrale spørsmål er hvordan museet videre skal bruke SoMe og andre digitale kanaler for å skape interesse. I forlengelsen av dette mobiliseres også spørsmålet om balansen mellom formidling og publikumskontakt på museet og den digitale formidlingen.

Et tredje problemområde er hvordan man skal utvikle sideprogrammet med foredrag, publikumsdager, omvisninger, butikktilbud et cetera i relasjon til museets utstillingsprogram.

KHM må også tydeliggjøre den strategiske tenkningen om alternative visningssteder. Dette knytter både an til utviklingen av UiO: Sentrum, aktivitet på Bygdøy og aktivitet på Blindern.

Hvordan skal man arbeide strategisk for å kunne realisere en tolokasjonsmodell med Bygdøy og Sentrum som noder?

UiO planlegger å avvikle leiekontrakten for magasinbygget på Økern senest 2034. Før 2032 må derfor en ny magasin- og laboratoriumløsning stå klart. KHM ønsker denne aktiviteten lokalisert til sentrum, slik at museet har to lokasjoner i stedet for dagens trelokasjonsmodell. Samtidig ønsker museet at HM skal rehabiliteres og løftes til en moderne standard med tanke på infrastruktur og publikumsfasiliteter. I tillegg mangler museet betydelige arealer i sentrum til kontorer og publikumsaktiviteter. Nybygg eller overtakelse av Nasjonalgalleriet er opplagte alternativer for å løse disse behovene. Samlet sett utgjør dette investeringer på mange milliarder kroner. Tidshorizonten for å løse arealsituasjonen er foruroligende kort. Hvordan skal museet og UiO arbeide strategisk for å løse denne utfordringen?

Hvordan skal museet arbeide med fordeling, kompetanse og rekruttering som ett museum?

Museets kompetanse- og rekrutteringsplan skal fornyes, basert på føringene i S2030. I denne sammenhengen er museets samlede rekrutterings- og kompetansebehov viktig, vurdert på bakgrunnen av KHM som ett museum og én organisasjon. Den strategiske utfordringen ligger blant annet i utfordringene med å tenke kompetanse og rekruttering på tvers av seksjonsstrukturen.

På samme måte ønsker museumsledelsen å behandle fordelingen i neste årsplanperiode som et uttrykk for museets samlede prioriteringer og ikke nødvendigvis en repetisjon av en historisk fordelingsprofil. Hvordan arbeide optimalt med dette?

Hva er målet med å ta opp saken i styremøtet?

Museumsledelsen inviterer KHMs styre til å diskutere de ovennevnte prioriteringene både på bakgrunn av tidligere prioriteringer og med tanke på museets strategiske utvikling i framtiden.

De prioriterte sakene vil både danne grunnlag for KHMs årsplan for 2021-23 men også for en revisjon av utviklingsavtalen med UiO-ledelsen.

Forslag til vedtak

Styret slutter seg til museumsledelsens prioritering av strategiske hovedsaker for neste årsplanperiode med de anmerkningene som kom fram i møtet.